

Милош Латиновић

Усуд по Григорију

РЕЧ РЕДИТЕЉА

Драма „Усуд по Григорију” Милоша Латиновића, писца и директора „Битеф театра” из Београда је, не само, враћање дуга великом књижевном претходнику Григорију Божовићу (1880–1945), и подсећање на његово значајно стваралаштво, већ и велика опомена друштву у целини, да се никада више не понове тако сурови обрачуни и страдања изузетних српских стваралаца, а на основу измишљених оптужница и режимских смицалица. Ова драма модерним сценским језиком, елиптичном драмском формом, прати животни усуд једног од значајнијих српских писаца између два рата, који је још и називан „косовским Андрићем” због своје посвећености темама из Старе Србије које је оваплотио у више дела међу којима су „Приповетке”, „Путописи” али и краћи записи о људима и догађајима објављени у ондашњој “Политици”. Божовић је радио као професор Призренске богословије, предавао је и у Битољској гимназији, био је биран за народног посланика, председник београдског Пен клуба, а доживео да га ненародни суд, неке нове идеологије, прогласи за издајника и стреља у Београду 1945. године. Упркос, рехабилитацији из 2008.године, његово дело је остало, прилично непознато, а спомену на његово стваралаштво, верно и успешно чува Културни центар „Стари Колашин” у Зубином Поточу, редовно, сваке године додељујући награду „Григорије Божовић” за књижевност. Знајући за све ово, темељно анализирајући време и догађаје из тог периода, Милош Латиновић, гради драмску структуру у којој се преплићу, живот и страдање Григорија Божовића и судбине његових књижевних јунака, сликајући једну туробну слику непрестане борбе косовских Срба, Арбанаса, Турака, ага, трговаца, сељака, жена, деце са косовским усудом у коме исијавају историјска наслеђа, обичајни закони, али и малограђанштина и политиканство подељене државе, разапете између тежње ка богатом Западу и задаху сиромашног Југа у коме се још увек осећа „мирис оријенталне запршке”. Таквим поступком, писац ову драму доноси не само као потресно сведочанство о нама некада, него и као одговоран уметник суочава и нас данас са садашњим изазовима који, као да нам говоре, да се нисмо много одмакли од овог косовског „Усуда”.

РЕЧ АУТОРА

У хладно, магловито јануарско јутро,
године 1945,
Григорије Божовић стао је пред стрељачки строј,
исцрпљен од денунцијантских лажи и поражен због немоћи да схвати
апсурд ситуације у којој се нашао.
Осуђен је на смрт стрељањем,
У име народа,
народа за чији се просперитет током живота константно залагао и
беспоштедно борио.
Неправда,
има хиљаду лица и милион преобука,
правда,
само једно и често је у дроњцима.

Писац, народни посланик, богослов, интелектуалац – јер му је брига за другог била преча него властита срећа – остао је да лежи у дворишту београдског затвора, а његово дело је, годинама после трагичне смрти, чамило утамничено, скривено, намерно заборављано.

Но, неће доброту застрти крупан снег, ни прашина, као ни стара злоба, ни пуста лаж, к’о што ни песак неће скрити грумен златни, ако га не потражимо.

Верујући мапама књижевних истраживача који су пронашли скривени град Божовићеве литературе пошао сам на неизвесно путовање.

И крчећи пут кроз тршћак, кроз затрављено поље, живота Григорија Божовића,

учавао сем драгоценог грумење његових врлина, али сам проналазио посебно исковане сребрњаке вредности његове литературе, која опчињава.

И све то је требало сачувати.

И причу о животном усуду и звездане витезе литературних домета.

И нисам хтео да се лишим ни једног, ни другог, нити да било кога оставим у недоумици шта је важније – Божовићев животни принцип - благод и жртва - или колосалност реалистичних прича што откривају скривено испод велова обичаја, политике, веровања. Отуд оваква конструкција драмске приче о Григорију Божовићу, с јасним, повремено бурним, током живота и мирисним острвима његове литературе. Живот и литература усуда Григоријевог.

А све са циљем да га упознамо.

И као човека – јер такви нам данас недостају,

И као књижевника – јер таквих данас нема.

Редитељ: Бранко Поповић

Сценограф: Горан Стојчетовић

Костимограф: Борис Чакширан

Кореограф: Исидора Станишић

Композитор: Бојан Стојчетовић

Сценски говор: Љиљана Мркић Поповић

Инспицијент: Зорица Граховац

Лица

Григорије Божовић, књижевник и политичар

Небојша Ђорђевић

Иследница, официр ОЗНЕ / Софија, скојевка

Ивана Ковачевић

Петко Божовић, кројач

Бојан Стојчетовић

Стјепан Радић, хрватски политичар

Немања Јаничић

Десанка Ђорђевић, београдска глумица

/ Туркиња, мајка Сејдина

Јасмина Стоиљковић
др Никола Суботић / Генерал Еспозито
Никола Ђорђевић
Бјешка / Богдана / Жена у црвеном
Тамара Томановић
Председник националног већа у Пљевљима
/ Мојсил Златановић / Станко Трипков
Страхиња Бичанин
Трговац/Милоје/ Прота Дејан Поповић
Никола Станковић